

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ УЧАСНИКІВ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ

Курманчук О.В., студент ННПП НАВС

Наукковий керівник: к.е.н., доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
ННПП НАВС Котирло О.О.

Розвиток ринкової системи господарювання в Україні неможливий без таких інститутів обміну, як товарні біржі. На сьогоднішній день в Україні зареєстровано майже 500 універсальних, фондових, товаро-сировинних і агропромислових бірж, що значно більше, ніж у США та інших країнах із розвинутою ринковою економікою. Однак кількісна перевага жодним чином не сприяла підвищенню ефективності їх діяльності.

Товарна біржа – це організований, постійно діючий ринок масових, стандартизованих, замінних товарів та товарних деривативів, на якому в умовах вільної конкуренції формуються ціни, здійснюється їх котирування, забезпечується деперсоніфікація й публічність торгу та зниження трансакційних витрат.

Становлення біржової торгівлі у світі відбувалося з ініціативи купців, спочатку – брокери, потім – біржі, а її подальший розвиток та удосконалення був зумовлений потребами економіки країни і здійснювався одночасно з її ростом.

У процесі розвитку біржової торгівлі, відповідно до світового досвіду та національних особливостей України, подальший розвиток біржового ринку повинен відбуватися у напрямку створення Єдиної біржової системи в Україні, для чого необхідно:

1. Оптимізувати кількість бірж.
2. Забезпечити ефективне регулювання біржової діяльності шляхом створення Комісії з біржового товарного ринку України та розрахунково-клірингових установ.
3. Покращити систему моніторингу кон'юнктури біржового ринку, висвітлювати котирування не лише фактичних біржових цін, а й прогноз на наступні місяці.
4. Розробити і запровадити систему економічних заходів, спрямованих на стимулювання виробників до реалізації сільськогосподарської продукції через прозорі процедури біржового ринку.

До цього часу товарні біржі в Україні не посіли належного місця, як того вимагають нові економічні умови, що викликає необхідність переосмислення їх сутності та призначення, розробки науково обґрунтованих пропозицій щодо формування ефективного біржового механізму, сприятливих організаційних і правових умов їх функціонування.

Політика держави щодо системи та захисту прав учасників біржової торгівлі в Україні має ґрунтуватися на вирішенні наступних завдань:

- 1) пріоритетного розвитку регульованих ринків фінансових та товарно-сировинних ресурсів як таких, що забезпечують залучення великих капіталів і фінансування інноваційних проектів для вітчизняної промисловості та сільського господарства;
- 2) спрямування накопичень громадян та їх трансформації в інвестиції, які ефективно використовуються у народному господарстві;
- 3) забезпечення моніторингу руху капіталів на регульованих ринках аналізу міжгалузевого перетoku капіталу та ефективності систем ціноутворення;
- 4) попередження системних криз та «перегріву» ринків, підтримання відносної рівноваги між регульованими ринками, якими управляють національні біржі, і регіональними біржами та вторинними ринками, що функціонують як позабіржові;
- 5) захисту прав індивідуальних інвесторів та осіб, що придбають товарну продукцію на біржах України;
- 6) правового забезпечення діяльності учасників біржової торгівлі та їх клієнтів, визнаних законодавством професійними (інвестиційні керуючі, фінансові установи,);

7) підтримки розвитку системи біржової торгівлі через прийняття державних програм її розвитку; прийняття таких урядових та/або регуляторних рішень, які сприяють концентрації торгівлі в системі біржової торгівлі.

РОЛЬ БІРЖОВОГО АРБІТРАЖУ У ЗАХИСТІ ПРАВ УЧАСНИКІВ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ

Когута О.С., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС Котирло О.О.

Спори, які виникають між учасниками та сторонами біржових торгів (угод) розглядаються біржовим арбітражем, який є різновидом третейського суду, утвореним для вирішення біржових спорів. Його рішення обов'язкове для членів біржі. Біржовий арбітраж діє на підставі положень про біржовий арбітраж, що затверджуються біржами виходячи з положення цивільно-процесуального та господарсько-процесуального законодавства. Робота біржового арбітражу здійснюється відповідно до законодавства України, статутів бірж, правил біржової торгівлі.

Біржа має право встановлювати відповідно до законодавства власні обов'язкові для всіх учасників торгів правила біржової торгівлі та біржового арбітражу та засновувати арбітражні комісії для вирішення спорів у торгівельних угодах.

Біржовий арбітраж покликаний забезпечувати захист майнових прав та законних інтересів учасників біржової торгівлі, сприяє підвищенню ефективності укладених угод, розвитку раціональних господарських зв'язків між товаровласниками та споживачами, підвищенню ролі договорів, розвитку ділового співробітництва. Біржовий арбітраж покликаний забезпечувати своєчасний і правильний розгляд біржових спорів, застосовувати в разі винесення відповідного рішення майнової санкції до осіб, які не виконали чи неналежним чином виконали свої зобов'язання, або порушили правила біржової торгівлі. У разі виявлення порушень у діяльності брокерських контор чи брокерів, біржовий арбітраж застосовує відповідні засоби впливу.

Біржовий арбітраж також вивчає і узагальнює біржову арбітражну практику і на цій основі розробляє пропозиції щодо вдосконалення правил біржової торгівлі. Також вирішує цивільно-правові спори, то виникають між членами бірж та між членом біржі і клієнтом, між клієнтами членів біржі за наявності уголи сторін про перелачч таких спорів на його розгляд

Розв'язання спорів між членами фондової біржі та іншими особами які мають право брати участь в біржових торгах згідно із законодавством, здійснюється Арбітражною комісією біржі

Попялок створення повноваження та попялок роботи Арбітражної комісії встановлюється Арбітражним колексом фондової біржі який затверджується Біржовою радою і є невід'ємною частиною Правил біржових торгів на фондовій біржі.

Арбітражна комісія, або біржовий арбітраж, створюється для вирішення спірних питань, які виникають як між учасниками зареєстрованих на біржі угод, так і між ними і брокерами та відповідальними співробітниками служб біржі.

Біржовий арбітраж розглядає спори за заявами учасників біржових торгів (брокерських контор, клієнтів), що звертаються за захистом своїх законних прав та інтересів. Провадження по справі починається з подачі позову в арбітражну комісію біржі самостійно позивачем чи по пошті.

Ціна позову визначається виходячи із характеру спору. У позовах про грошові стягнення ціна позову визначається сумою, що підлягає стягненню; у позовах про вимоги майна - вартістю цього майна, у позовах про визнання або зміну правовідносин - вартістю предмета правовідносин на момент подання позову; у позовах про певну дію чи без дію, на основі відомостей про майнові інтереси позивача. Якщо позов містить декілька самостійних вимог, то його ціна визначається окремо щодо кожної вимоги і загальною сумою.